

Вищезазначені нормативно-правові акти містять і винятки із правил предметної підслідності, так, не відноситься згідно з п. 3 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» до підслідності ДБР вчинення особами, що перераховані вище, злочину, який полягає у розголошенні відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості, передбаченого ст. 422 КК України.

На підставі вищезазначеного, можна зробити наступні висновки: 1) підслідність ДБР визначається ст. 5 Законом України «Про Державне бюро розслідувань» і ст. 216 КПК України та передбачає два види підслідності: предметну та персональну; 2) аналіз вищезазначених нормативно-правових актів, свідчить про суттєву невідповідність регламентованої в них персональної підслідності слідчих ДБР; 3) слідчі ДБР у питаннях визначення підслідності, повинні керуватися положеннями п.1 ч. 4 ст. 216 КПК України, а не положеннями п.1 ч.1 ст. 5 Закону України «Про державне бюро розслідувань», оскільки, відповідно до ч. 3 ст. 9 КПК України, під час здійснення кримінального провадження не можуть застосовуватися закони, які суперечать КПК України; 4) законодавцю задля усунення існуючої колізії необхідно якнайшвидше з урахування положень Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року, внести зміни у п.1 ч.1 ст. 5 Закону України «Про державне бюро розслідувань», та привести положення цієї статті у відповідність до п.1 ч. 4 ст. 216 КПК України.

Торбас О. О.

доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ ДБР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Відповідно до ст. 2 КПК, одним із основних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Відповідно, запорукою

виконання даного завдання може бути лише якісне функціонування правоохоронних органів, на які покладається обов'язок проведення досудового розслідування. Поряд з цим на даний момент в Україні існують певні проблеми в частині функціонування правоохоронної системи. Наприклад, як зазначає І. В. Цюприк, в середньому навантаження на одного слідчого Національної поліції складає 130-140 кримінальних проваджень. Не сприяє покращенню ситуації і плінність кадрів: за 2013-2014 роки звільнено 98 % від загальної кількості призначених слідчих, при цьому кожний п'ятий слідчий має стаж роботи до трьох років, а майже кожний третій — менше одного року (Цюприк І. В. Перспективи функціонування Державного бюро розслідувань як суб'єкта боротьби з організованою злочинністю / Ігор Володимирович Цюприк. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. — 2016. — № 2. — 179). Все це дає змогу зробити висновок про необхідність нагальних змін у системі досудового розслідування. І однією із таких змін, що може покращити таке становище, має бути створення Державного бюро розслідувань (далі — ДБР).

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань», ДБР — це центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. При цьому в ст. 5 даного Закону вказано, які саме злочини має розслідувати ДБР, тим самим конкуруючи зі ст. 216 КПК, в якій визначається підслідність органів досудового розслідування. Більше того, ст. 5 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань», зазначає, що до підслідності ДБР відносяться, наприклад, злочини, вчинені службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, судьями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України. Проблема в тому, що в новій редакції ЗУ «Про державну службу» в ст. 9 немає жодних посилань на перелік державних службовців (адже сама стаття має назву «Підпорядкування державного службовця та виконання наказу (розпорядження), доручення»), так само як в самому ЗУ «Про державну службу» категорії державних службовців позначаються не номерами, а буквами (категорії «А», «Б», «В»). Таким чином маємо правову норму, яка суперечить чинному законодавству та конкурує з іншими положеннями кримінального процесуального законодавства. Більше того, навіть якщо привести ст. 5 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» у відповідність із ЗУ «Про державну службу», все одно навіть таке оновлене положення буде суперечити ч. 4 ст. 216 КПК, адже ЗУ «Про державну службу» не

відносить до переліку службових осіб Президента України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України та ін., які в ст. 216 КПК передбачені як суб'єкти, щодо яких досудове розслідування має проводитись ДРБ. Взагалі досить дивною виглядає позиція законодавця, який вирішив в ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» встановити правила визначення підслідності у кримінальних провадженнях, що відноситься виключно до сфери компетенції КПК. Тому ми вважаємо, що з метою усунення колізії ЗУ «Про Державне бюро розслідувань» та з метою недопущення конкуренції правових норм необхідно виключити ст. 5 ЗУ «Про Державне бюро розслідувань», а підслідність визначати виключно за ст. 216 КПК.

Однак це не єдина проблема, яка може виникнути при визначенні підслідності ДБР. Відповідно до Прикінцевих положень КПК, ч. 4 ст. 216 КПК вводиться в дію з дня початку діяльності ДБР, але не пізніше п'яти років з дня набрання чинності КПК. Таким чином слідчі прокуратури могли розслідувати відповідні кримінальні провадження лише до 20 листопада 2017 року, після цього такі провадження можуть розслідуватись лише слідчими ДБР. Однак на даний момент ДБР так і не було сформовано, що викликало низку питань щодо визначення підслідності. У зв'язку з цим Генеральна прокуратура надала роз'яснення, відповідно до яких слідчі прокуратури мають право «дорозслідувати» вже розпочаті кримінальні провадження (не довше двох років), але не мають права розслідувати нові кримінальні провадження. Також було запропоновано вихід із ситуації, що склалася: досудове розслідування у всіх нових кримінальних провадженнях, які віднесені до підслідності ДБР, мають доручатися іншим органам досудового розслідування в порядку ч.5 ст. 36 КПК (у зв'язку із неможливістю здійснення ефективного досудового розслідування ДБР через те, що воно не розпочало свою роботу), а процесуальними керівниками нагадувалося про їх право особистого проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій (п.4 ч. 1 ст. 36 КПК України) (Щодо закінчення повноважень прокуратури з розслідування злочинів, підслідних ДБР [Електронний ресурс]. — 2011. — Режим доступу до ресурсу: https://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=219365#.)

Поряд з цим науковці зазначають, що така зміна підслідності не відповідає вимогам КПК та являється грубим порушенням кримінального процесуального законодавства. «Припинення повноважень слідчих органів прокуратури розслідувати злочини після 20.11.2017 не є свідченням неефективного досудового розслідування, а також правовою підставою для проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, підслідних слідчим органів ДБР, слідчими органів НП чи СБУ. Крім того, отримані в такий спосіб фактичні дані

та відомості про їх джерела, навіть якщо вони безпосередньо свідчитимуть про ознаки скоєння злочину, не можуть бути визнані як докази, що відповідають вимогам допустимості. Адже згідно з нормами п.2 ч.3 ст.87 КПК вони були здобуті неналежним суб'єктом кримінального процесуального доказування» (Погорецький М. Намагання органів прокуратури провести досудове розслідування в обхід ч.4 ст.216 КПК роблять зібрані докази недопустимими [Електронний ресурс] / М. Погорецький, О. Старенький // Закон і Бізнес. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: http://zib.com.ua/ua/133084-dosudove_slidstvo_v_obhid_ch4_st216_kpk_robit_zibrani_dokazi.html).

Таким чином можна зробити висновок, що прискорення процедури формування ДБР буде відповідати не лише загальним вимогам ефективності досудового розслідування в цілому, а і можливості уникнення порушень кримінального процесуального законодавства.

Степаненко А. С.

старший викладач кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Збалансована та професійна система правоохоронних органів являється запорукою якісного запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів. Розуміючи це, Верховна Рада України приймаючи Кримінальний процесуальний кодекс України (надалі — КПК України) передбачила низку нових органів, які будуть спеціалізуватися на окресленому колі питань, що надасть можливість більш оперативно та якісно виконувати покладені на них завдання. Одним з таких органів і є Державне бюро розслідувань (надалі — ДБР), запуск діяльності якого є наступним етапом процесу розпочатого після прийняття КПК України 2012 року та який продовжився після прийняття Закону України «Про Державне бюро розслідувань» 2016 року (надалі — Закон). Тобто, створення ДБР є послідовним кроком, про важливість функціонування якого також наголошували і міжнародні партнери України.

Відповідно до ст. 1 Закону ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, відне-